

Jeskó József

A brit liberális demokraták és az SZDSZ

Fodor Gábor, az SZDSZ új elnöke – sokakat meglepve – telefonos kampányt indított, amelynek egyik fontos eleme, hogy nyitott, befogadó párttá kívánja tenni az SZDSZ-t, és oda akar fordulni a szélesebb társadalmi rétegeket érintő problémák felé. Ez mindenképp új elem a hazai liberális párt utóbbi időszakban követett politikájához képest. Nem egyedülálló azonban, ha kitekintünk az európai liberális pártok felé. A kontinens egyik legnagyobb hagyományú szabadelvű pártja a brit Liberális Demokrata Párt. Amennyiben honlapjukon a pártreform bizottság linkre kattintunk, akkor gyakorlatilag egy kérdőívet találunk, amely lehetőséget ad a lehető legszélesebb kör számára, hogy ötleteivel, javaslataival hozzájáruljon a párt sikerességéhez. Az érdeklődők olyan témákban fejthetik ki véleményüket, mint a párt legmegfelelőbb struktúrája, legfőbb üzeneteinek tematikája, a vezetők és a közvélemény kommunikációjának javítása.¹ Az angol és a magyar belpolitika természetesen demokratikus hagyományaiban, választási rendszerében és még számos más területen eltér egymástól, azonban számos olyan párhuzamos vonása is van, amelyek miatt érdemes foglalkozni a brit liberálisokkal, márcsak azért is, mert a kitekintés közelebb vihet az SZDSZ válságjelenségeinek, dilemmáinak megértéséhez.

A brit pártpolitikai rendszer régóta közel van a kétpártrendszerhez, a parlamenti választásokon évtizedek óta tulajdonképpen csak a két vezető politikai erőnek van reális esélye a győzelemre. A jelenlegi baloldali kabinet, a Gordon Brown vezette harmadikutas reformpolitikát folytató kormányzat politikája az utóbbi időszakban jelentősen vesztett támogatottságából, míg a konzervatív oldal lényegesen megerősödött. A konzervatív és a baloldali két mamutpárt után a harmadik legjelentősebb politikai erő a liberálisoké, akik az elmúlt másfél évtizedben enyhén emelkedő támogatottságot élveztek a parlamenti és az országgyűlési választásokon is. Talán a magyar liberálisok csökkenő támogatottsága miatt sem mellékes, hogy ők mit és hogyan csinálnak, melyek a párt elvi alapjai, hol helyezkednek

¹ <http://www.libdems.org.uk/party/reform-commission.html>

el az ideológiai skálán, melyek legfontosabb politikai törekvéseik, illetve milyen konkrét szakpolitikai elképzeléseket képviselnek.

A liberális ideológia – szabadságjogok kérdése

Politikai hitvallásuk lényegét honlapjukon foglalják össze: olyan biztonságos, szabad, fair és nyitott társadalmat kívánnak építeni, amelyben megtalálják az egyensúlyt a liberális alapjogok, az egyenlőség és a közösségi elvek között. Kiállnak a szegénység-, a kirekesztettség- és a konformizmus ellen, értékeik középpontjában az egyén szabadsága, emberi méltósága és képességeinek teljes kifejlesztéséhez való joga áll. Az állam szerepének lényegét abban látják, hogy képessé teszi polgárait ezen értékek elérésére, amellyel hozzájárulnak nemcsak saját közösségükhöz, hanem részt vesznek az életüket befolyásoló döntések meghozatalában is.² A párt pozícionálása egy ideológiai skálán nem teljesen egyértelmű, korábbi vezetőjük Charles Kennedy szerint a párt sem a bal, sem a jobboldalra nem illeszthető be³, de főleg a 90-es évek második felében a – Blair-i reformok nyomán – középre tartó Munkáspárt baloldali bázisának egy részét sikeresen nyerték meg maguknak szociális ígéretekkel. A 2000-es években azonban a The Political Compass megállapítása szerint⁴ a párt a bal-jobb tengelyen gazdasági értelemben enyhén a jobboldal felé közelített, neo-liberális elképzeléseivel, míg az autoritárius – libertárius tengelyen az utóbbtól enyhén távolodott.

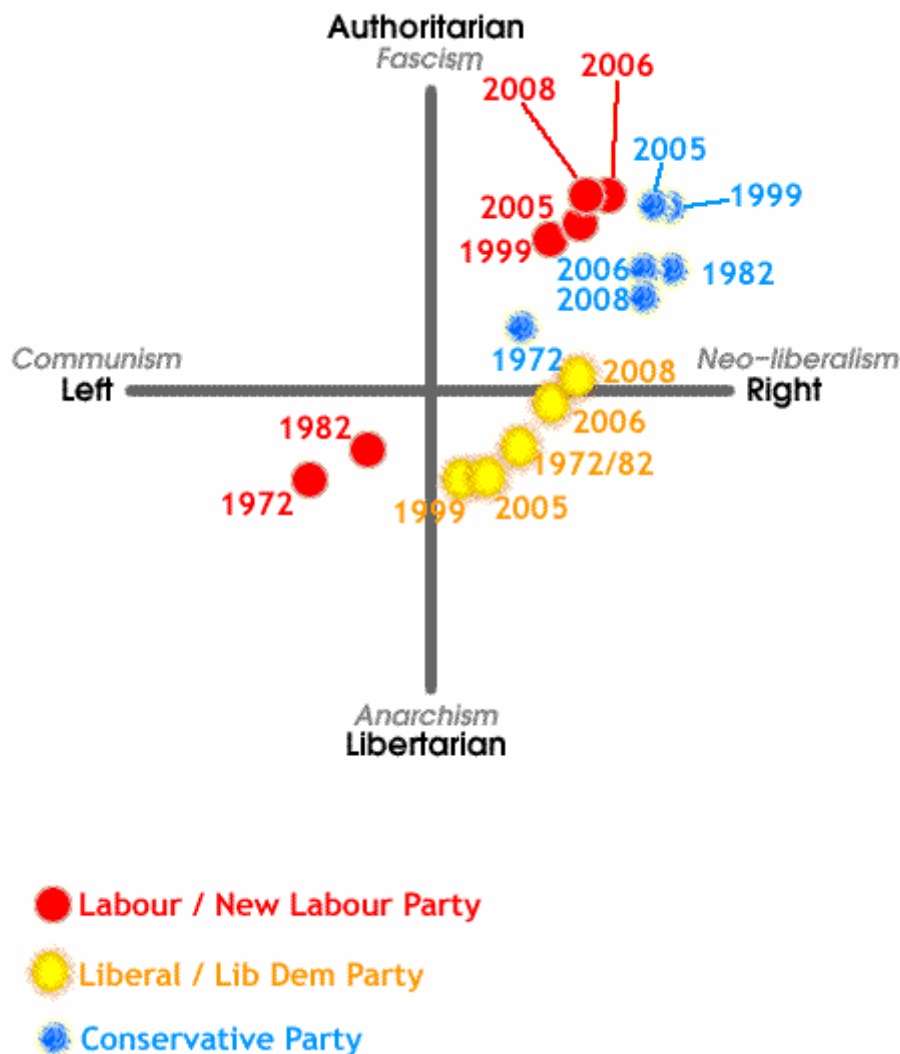
Az ábrát vizsgálva feltűnő, hogy a politikai mező a magyaréhoz képest jóval kevésbé szélsőségesen megosztott, illetve az elmúlt éveket tekintve sokkal kevésbé változékony. A neo-liberális oldal felé tolódás az SZDSZ esetében is tetten érhető, különösen, ha az elmúlt egy-két év gazdaságpolitikai programjukat vizsgáljuk. Sőt, tulajdonképpen a magyar koalíciós szakítás hátterében a partner baloldal felé történő visszarendeződése áll. Lényeges kérdés, hogy Fodor Gábor vezetésével milyen irányban indul el az SZDSZ ezen a tengelyen, hiszen a Kóka-féle vezetés neoliberális elképzelései a népszavazáson, illetve a közvéleménykutatások szerint is népszerűségvesztéshez vezettek. Érdekes azt is látni, hogy Political Compass szerint

² <http://www.libdems.org.uk/party/>

³ http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/1562339.stm

⁴ <http://politicalcompass.org/extremeright>

2008-as angol konzervatív és liberális párt mennyire közel áll egymáshoz, míg idehaza a két párt éles szembenállását csak az utóbbi hetekben váltja fel valamilyen párbeszéd, bár kétségkívül elképzelhető, hogy egyes kormány által benyújtott törvények ellenzésében a FIDESZ és az SZDSZ közös platformra kerülhet.

A brit párt ideológiai elképzelései elsősorban olyan területeken, mint az emberjogi kérdések, az alkotmányos-kormányzati reformelképzelések tapinthatók ki.

Emberjogi, a személyes szabadsághoz kapcsolódó politikai törekvések a párt profiljának egyik meghatározó elemei. Elveiket John Stuart Mill a 19. századi angol liberalizmus legnagyobb gondolkodójától eredztetik. „A szabadság mindig az egyes ember szabadsága,

hogyan ezt biztosíthatjuk, korlátokat kell szabni a társadalom és az állam hatalmának”⁵ A párt vezetője - Nick Clegg - 2007 őszén egy új „Freedom Bills” (szabadságtörvény) bevezetését javasolta, ennek fő oka a munkáspárti kormány által bevezetett több mint ötven törvénymódosítás és háromezer javaslat volt, amely szerintük amellyel, hogy korlátozza a szabadságjogokat és sérti a hagyományokat, zavart idéz elő az üzleti életben és veszélyezteti a közszolgáltatásokat. Ezért van szükség olyan szabadságtörvény megalkotására, amely korlátozza, ugyanakkor átláthatóbbá teszi a jövőbeli törvényhozást. A törvényjavaslat megváltoztatná a törvényhozási gyakorlatot, hiszen ez jelenleg olyan adminisztrációs terheket ró a kormányra, amelyeket már nem képes elvégezni, ezért egyrészt létrehoznának egy olyan összpárti tanácsot, amely tüzetesen megvizsgálja a törvényjavaslatokat, másrészt módosítanák a felsőház szerepét, amely a már elfogadott törvények hatását vizsgálja. A törvényhozásba a lehető legszélesebb körből várnak a társadalomtól ötleteket, javaslatokat, illetve megszüntetnék azt a gyakorlatot, hogy egy aktuálpolitikai esemény, vagy incidens legyen a törvényhozás mozgatója. A liberalizmus antipopuláris-értelmisségi interpretációja helyett az angol liberálisok a társadalom minél szélesebb rétegeit szeretnék bevonni a politikai döntések meghozatalába, vagyis a politikának meg kell őrizni szerves kapcsolatát a társadalommal, akár a törvényhozás, sőt amennyire lehetséges a politika intézményesült világában is. Az, hogy a magyar liberálisok nem osztják ezeket az elképzeléseket, az a liberalizmus némiképp eltérő értelmezéséből fakad. Az SZDSZ esetében már a kezdetektől fogva – nyilván erre nagy hatással volt az is, hogy a párt gyökerei a diktatúra idejére nyúlnak vissza – a liberalizmus értelmezésénél az egyéni szabadsággal szemben a hatalom korlátozása vált hangsúlyossá, vagyis minden hatalom, így a nép hatalmának – vagy méginkább a nép hatalmára való hivatkozásnak - korlátozása szükséges a „közjó” érdekében.

Az angol liberálisok élesen kiállnak a gyülekezési jog korlátozása ellen, amely megtiltja a parlament előtt történő tüntetéseket. Elveikből következően az ország politikai értelemben is fontos köztereit nem lehet megfosztani sem logisztikai, sem egyéb okokból azon funkciójuktól, hogy a társadalmi nyomásgyakorlás terei legyenek. Nem ítélik el tehát az ilyen jellegű nyomásgyakorlást, szerintük ezt nem lehet adminisztrációs, rendőri intézkedésekkel korlátozni, mert az a tiltakozók szabadságjogainak, szólás- és gyülekezési szabadságuk

⁵ Bayer József: A politikai gondolkodás története 193. o.

csorbulásával jár. A 2006-os magyar eseményekre, majd a parlament előtti kordonra gondolva itt is egyrészt megállapíthatjuk, hogy az eltérő eszmei hagyomány, eltérő politikát valósít meg, másrészt nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy az SZDSZ-t vállalt társutassága, illetve a kormányzati hatalom sok olyan kényszerű helyzetbe sodorta bele, amikor az aktuális hatalmi érdek szembement a párt elveivel.

Tíz területen javasolják tehát a törvények módosítását: 1. Parlament előtti tüntetés joga 2. Személyi igazolványok ügye 3. Egyesült Államoknak való kiadatás bizonyítékok nélkül 4. Rendőrség jogköre, amely feltételekhez kötheti két vagy több ember nyilvánosság előtti gyűléseit 5. Birtokháborítás kriminalizálása a belügyminiszter által kijelölt területeken 6. Társadalmat ellenőrző törvények 7. Azon személyek DNS mintáinak megőrzése, akik nem kerültek soha kapcsolatba a rendőrséggel, vagy ártatlannak találták őket 8. Közérdekű információk visszatartásának kérdése 9. A letartóztatás alatti hallgatáshoz való jog visszaállítása 10. Hallomásból származó információk bíróságon való elfogadása.⁶

Ide kapcsolható a párt határozott kiállása az előítéletek ellen a leszbikus- és meleg polgárok esetében.⁷ Állásfoglalásuk kimondja, hogy a szexuális kisebbségeket ugyanolyan jogok illetik meg, mint a nemzeti-, nemi- vagy vallási kisebbségeket. Élesen bírálják a munkáspárti kormányt, amely szerintük csak vonakodva és nem kellő mértékben tett lépéseket a melegek, leszbikusok és transzszexuálisok egyenlősége érdekében, gyakran szembeszegülve még az Európai Bíróság döntéseivel és az Unió inicítíváival is. Olyan területeken mint az egyenlőség biztosítása a fegyveres testületekben, az alkalmazottak diszkriminációjának kérdése, illetve a transzszexuálisok jogai. Javasolják egy Emberjogi és Egyenlőségi Bizottság létrehozását, amely civil partnerséget kínál az érintetteknek, jogszabály-módosításokat javasolnak azokban a kérdésekben, hogy: a szexuális kisebbség elleni izgatás, vagy gyűlöletkeltés a faji vagy vallási alapon történővel egyenlő elbírálásban részesüljön; megszüntetnék az Egyesült Királyság azon uniós direktíva alóli felmentését, amely megengedi, hogy a vallási szervek által alkalmazott embereket hátrányos megkülönböztetés érheti szexuális orientációjuk miatt; nemzeti keretet adnának a mentálhigiénás szolgáltatásnak, a szűrő- és kezelő vizsgálatoknak;

⁶ <http://www.egovmonitor.com/node/8746>

⁷ <http://www.libdems.org.uk/media/documents/policies/13LesbiansandGayMen.pdf>

hatályon kívül helyeznék azokat a törvényi előírásokat, amelyek lehetetlenné teszik a leszbikus párok családalapítási kísérleteit. Ezen javaslataik háttérben is az a szemlélet áll, amely szerint az emberek úgy élhetik az életüket, ahogyan azt jónak látják, és ezért nem érheti őket diszkrimináció vagy megkülönböztetés. A párt tehát bátran és egyértelműen fogalmazza meg véleményét a szexuális kisebbségek jogainak érdekében, amely tulajdonképpen szerte Európában a szabadelvű pártok sajátja, ennek mértékét azonban az adott társadalom nyitottsága, hagyományai illetve a liberális párt politikai pozíciói határozzák meg. Egy ellenzéki, reális kormányalakítási eséllyel nem rendelkező párt egy hagyományait tekintve nyitottabb közegben bátrabban felvállalhatja ezeket a megosztó kérdéseket, mint egy kormányzati-félellenzéki helyzetben lévő párt egy kevésbé toleráns hagyományú közegben.

Alkotmányos, közigazgatási reformtörekvések

Részben a választási rendszer számukra kedvezőtlen mandátumelosztása, részben a liberális ideológiához kapcsolódik ez a téma is, amely azonban annyira fő jellegzetessége a brit pártnak, hogy érdemes külön szót ejteni róla. Ebből adódik a párt egyik leglényegesebb vonása, hogy parlamenti pártként aktív résztvevője a brit politika intézményesült világának, ugyanakkor reformtörekvéseivel annak gyökeres megváltoztatására törekszik.

A párt ideológiájának középpontjában a hatalom decentralizációja áll, évtizedek óta hangoztatott jelszavuk: „power to the people”. Ez egy választási és parlamenti reform végrehajtását jelenti, amely egyrészt a központi kormányzat adminisztratív befolyásának, másrészt a választásokon győztes párt hatalmának a csökkentését vonja maga után. Olyan kormányzati rendszerekben gondolkodnak, amelyekben a döntések, mindig a megfelelő szinteken születnek meg a regionális gyűlésektől az Európai Unióig. Ezek az elképzelések jól illeszkednek a már említett civil törekvésekhez. A párt igyekszik beilleszkednie abba a nyugat-európai trendbe, amely a politikai döntések meghozatalát egyre inkább a „tömegek bölcsességére” bízta. Az elképzelés maga James Surowiecki amerikai közírótól származik, lényege, hogy kisebb és nagyobb embercsoportok figyelemre méltóan okosak, sőt gyakran „eszesebbek”, mint legokosabb tagjaik külön-külön – jobbak a problémamegoldásban, a döntéshozatalban, a jövő megjóslásában. Ennek az elvnek az alkalmazása látványos

eredményekre vezetett a tudomány, illetve a gazdaság területén is, idő kérdése, hogy a politika világában mikor válik hangsúlyossá a profi szakemberek munkája mellett. Ez a fajta populáris politika igyekszik leszámolni a professzionális politika hatékonyságába vetett feltétlen hittel. Az ugyanis végsősoron oda vezet, hogy a politika világa –ez különösen az értelmiségi, antipopuláris pártokat fenyegető veszély- egy elkülönült szubkultúraként, afféle zárványként létezik a társadalomban, elveszti azokat a csatornákat, amelyek biztosítják a társadalomban megjelenő politikai érdek kapcsolatát az úgynevezett „nagypolitikával”. Az angol liberálisok alkotmányos, közigazgatási reformtörekvéseinek a háttérében is ezek az elgondolások állnak.

Elsősorban írott alkotmányt adnának az Egyesült Királyságnak, amely a szabadságjogok végső biztosítója lenne a kormányzattal szemben, megszüntetnék a királyi felségjogokat, újragondolnák a felsőház funkcióját, megválasztását és szerepét, amely így a választott testület lenne szélesebb jogkörrel, az ország föderalista átalakítása után az ország nemzetiségei és a régiók képviselői foglalnának helyet benne. Az így kialakított felsőház nagyobb jogosultságokat kapna a törvények, az Uniós direktívák és szabályozások ellenőrzése terén.⁸ Érdekes, hogy az SZDSZ-ben a rendszerváltás óta soha nem merült fel az alkotmánymódosítás gondolata, holott a 2008-as népszavazások kapcsán a számukra kedvezőtlen alkotmánybírói döntések végül is a koalíciós kormány felbomlásához vezettek. Ennek okai valószínűleg abban kereshetők, hogy egyrészt a párt aktívan részt vett a jelenlegi alkotmányos rendszer megteremtésében, másrészt kormányzati erőként nem is állt érdekében a rendszer megváltoztatása, hiszen az sok esetben megfelelt saját érdekeinek.

Az angol liberálisok a választási rendszert is módosítanák, a párt bevezetné - mint helyi, mint országos szinten - az STV (Single Transferable Vote) intézményét, ami gyakorlatilag egy arányos – szabadlistás választási rendszert jelent (ilyen működik Skóciában, lényege, hogy a választó a jelöltek neveit tartalmazó listán saját sorrendet állíthat fel). Ezt a - Munkáspárt által megígért, de soha nem teljesített – reformot népszavazásra kívánják bocsátani. Ide tartozik

⁸ <http://www.libdems.org.uk/media/documents/policies/22Constitution.pdf>

még, hogy az életkori cenzust 16 évre szállítanák le, abból a megfontolásból, hogy az ilyen idős polgárok egy része már adót fizet és teljes munkaidőben dolgozik.⁹

Az Alsóházban 450 körülire csökkentenék a képviselők számát, más időbeosztással valamint az úgynevezett másodlagos törvényhozással növelnék a törvényhozás hatékonyságát, emelnék a női képviselők számát a parlamentben, felülvizsgálnák a kormányzat pénzügyeit, azáltal, hogy lehetővé tennék az Alsóház számára, hogy megvitassa a kormányzati kiadásokat és terveket. Folytatnák a megkezdett devolúciós folyamatokat, szélesebb jogkörökkel felruházva a skót, az északi és a walesi parlamentet.

Ide kapcsolódnak a központi kormányzat hatalmának korlátozásáról szóló elképzelések is: csökkentenék a miniszterek számát, a miniszterelnök jogkörét, átalakítanák a bürokráciát, terveik között szerepel egyes kormányzati intézmények Londonból való elköltöztetése. A párt 2007-es őszi konferenciájának is ez a gondolat volt a központi eleme: „The Power to be different”. Megállapításait, javaslatokat egy közel negyven oldalas dokumentumban vázolják, amelynek alap gondolata: „Nem hiszünk abban, hogy egy központi kormányzat tudja, hogy a mi a legjobb az egyének és a közösségeknek, abban hiszünk, hogy az egyének és a közösségek tudják, hogy mi a legjobb a számukra”¹⁰. Az egész országban széles demokratikus jogkörökkel felruházott helyi kormányzatokat látnának szívesen, amelyek ezentúl nem a központi hatalom kihelyezett intézményeiként működnének, hanem egy új kapcsolat jönne létre a központi- és a helyi kormányzat között, amelynek keretében a közszolgáltatások biztosításának döntő részét utóbbi kezébe helyeznék. Ez gyakorlatilag a szubszidiaritás elvének alkalmazását jelentené az egész Egyesült Királyságban, a liberálisok úgy vélik ezzel nemcsak a társadalom demokratikus elkötelezettségét növelnék, hanem az állam működését is olcsóbbá tennék. Nagy hangsúlyt fektetnek arra a jelenlegi választási körzetek, illetve régiók realitáshoz jobban közelítő újrajrészolására. Ezek a folyamatok összekapcsolódnak a már korábban említett minisztériumi jogkör- és létszámcsökkentéssel illetve a választási rendszer megújításával.

⁹ <http://www.libdems.org.uk/media/documents/policies/22Constitution.pdf>

¹⁰ <http://www.libdems.org.uk/media/documents/policies/The%20Power%20to%20be%20different%20PRINT.pdf>

Választási reformelképzeléseikkel az utóbbi időszakban a liberálisok nem maradtak egyedül, ez év márciusában munkáspárti miniszterelnök Gordon Brown is egy radikális választójogi reform szükségességét hangsúlyozta.¹¹ Ez akár a liberálisok és a baloldal valamiféle jövőbeni együttműködést is jelentheti. Ugyanakkor hatalompolitikai vetülete is lehet a dolognak, hiszen amennyiben a Munkáspárt a következő választásokon csak szoros győzelmet tudna felmutatni a toryk felett, szükségük lesz a liberálisok támogatására. Ugyanakkor, ha megvizsgáljuk, hogy a parlamenti szavazások alkalmával kit támogattak inkább a liberálisok, akkor világosan látszik, hogy Kennedy 2000-es elnökké választása óta egyre nagyobb százalékban szavaztak a konzervatívokkal¹². Vagyis a párt meglehetősen nyitottságot mutat a két nagy felé és elsősorban pragmatikus szempontok alapján működik együtt velük

Néhány jellegzetes szakpolitika

A liberálisok a közelmúltban sok konkrét szakpolitikai területen vázolták elképzeléseiket, indítottak kommunikációs kampányokat, a következőkben néhány ilyen jellegzetes törekvésüket mutatom be. Lényeges különbség, hogy az elmúlt időszakban idehaza az SZDSZ a kormányzati politikát képviselte, ami Magyarországon döntően szakpolitikát jelent. Ezen szakpolitikák hátterében – legyen szó egészségügyi törvényről, vagy oktatáspolitikáról – mindig gazdasági kérdések álltak, vagy legalábbis így jelentek meg a közvélemény számára: hogyan csökkenthető az államháztartási hiány, hogyan növelhető az ország versenyképessége. Az angol liberálisok azonban szélesebb keretekben, kormányzati kényszerek nélkül fogalmazhatták meg elképzeléseiket.

Egész életen át tartó tanulás kérdése: állásfoglalásuk lényege, hogy egyrészt a gyorsan változó gazdasági környezet megköveteli a polgároktól az új tudásanyagok elsajátítását, másrészt sokaknak nincs meg a lehetősége életük első huszonöt évében a diploma megszerzésére, ezért - építve az angol egyetemek és főiskolák meglévő kiváló hálózatára – mindenki számára lehetővé kell tenni az egész életen át tartó tanulást. Fő célkitűzésük, hogy senki elől nem szabad elzárni a jövőbeni tanulás lehetőségét a várható költségek miatt. Ennek

¹¹ <http://www.guardian.co.uk/politics/2008/mar/24/localgovernment.voterapathy>

¹² <http://www.revolt.co.uk/Solidly%20against%20Labour.pdf>

érdekében az első diploma megszerzését ingyenessé tennék mindenki számára attól függetlenül, hogy hány évesen, esti vagy nappali tagozaton végzi tanulmányait, ami gyakorlatilag a tandíj eltörlését jelenti. Ezen felül megemelnék a tanulmányi- és szociális ösztöndíjak összegét is. Megreformálnák az ötszintű nemzeti tanulmányi képesítési rendszert (National Vocational Qualification System), amelynek bürokráciáját csökkentenék, illetve megkönnyítenék a diákok számára a különböző kurzusokon felvett kreditek elismertetését. Engedélyeznék az akadémiai és szakmai képzések együttes végzését, az egyetemi tanulmányok szüneteltetését és az intézményváltást. A párt ezeket a vállalásait a progresszív adózás bevezetésével finanszírozná.¹³

A „Tegyük újra működőképpessé a vasutat” című állásfoglalásukban a liberálisok a vasúti személyszállítás egyesült királyságbeli visszásságaira hívják fel a figyelmet. Megállapításaik szerint a munkáspárti kormány 10 éve alatt a késések megkétszereződtek, a vonatok állapota Kelet- és Közép Európát idézi, valamint az egész rendszer egyre bonyolultabbá és átláthatatlanabbá vált. (Az Egyesült Királyságban a vasúti közlekedés magánkézben van, különböző vállalatok franchise-szerűen működtetik a közlekedést.) Ezért a liberálisok szerint csökkenteni kell a magántársaságok számát, velük jóval hosszabbtávú szerződéseket kell kötni, amelyekben a társaságoknak garanciákat kell vállalni a színvonal emelésére. A vasút megújítása érdekében központi felelősségvállalásra van szükség a társaságok monopolhelyzetével szemben. Kiemelten fontosnak tartják a nagysebességű vasúti hálózat fejlesztését, amely alternatívát kell, hogy adjon a légi közlekedéssel szemben és kifejezetten jót tenne Nagy-Britannia régióinak. A menetrendek összeállítását szintén kivennék a központi bürokrácia kezelésből és lehetőség szerint leginkább azokra az emberekre bíznák, akiknek az életére befolyással van.¹⁴

A párt „Csökkenteni tudjuk a bűnözést!” kampányának külön weblapot indított (wecanstopthecrime.com), amelyen megállapítják, hogy a bűnözés egyre inkább növekszik és Nagy-Britannia egyik legkomolyabb problémájává vált, amiért Munkáspárti kormány is felelős, hiszen rengeteget beszélt az erőszak megfékezéséről, de nagyon keveset tett ellene. A

¹³ <http://www.libdems.org.uk/media/documents/policies/04HigherandFurtherEducation.pdf>

¹⁴ <http://www.libdems.org.uk/transport/issues/>

liberálisok szerint a békés állampolgárok személyi igazolványának bevezetése helyett az utcákon van szükség a rendőrökre. Működőképes börtönrendszerre van szükség, amelyben a rabok azért fáradoznak, hogy áldozataiknak kompenzációt fizessenek, szerintük újra kellene gondolni az életfogytiglani fegyház kérdését is. A közbiztonság megújításával kapcsolatban egy ötpontos cselekvési tervet állítottak össze, amelynek főbb pontjai: minél kevesebb adminisztrációs terhet rakni a rendőrökre, a személyigazolványokra költött pénzt pedig az utcai járőrök számának növelésére kell fordítani, a börtönben a rabok számára megteremténék a tanulás, továbbképzés feltételeit, azért hogy szabadulásuk után jobb lehetőségekhez jussanak; a rabok által végzett munka nyomán keletkező pénz egy részét egy kompenzációs alapba tennék, amelyekből az áldozatokat segítenék. A helyi hatóságoknak szélesebb jogköröket adnának az általuk veszélyesnek titulált szórakozóhelyek bezárására és az alkoholfogyasztás korlátozására; a jelentéktelenebb bűnelkövetőkkel szemben szélesebb körben alkalmaznák a közmunka intézményét, a komolyabbak esetében azonban a tényleges életfogytiglani büntetés alkalmazását tartják helyesnek.¹⁵

Kiemelten kezelik a környezetvédelem ügyét, állásfoglalásukban a globális felmelegedést tényként kezelik,¹⁶ célkitűzéseikben szerepel, hogy Nagy-Britannia még jóval a határidők előtt tejesítse a kiotói egyezményben foglaltakat. Ennek érdekében szeretnék elérni, hogy minél több ember használjon tömegközlekedést, 2050-ig az ország széndioxid kibocsátását pedig 60%-kal csökkentenék, sőt a zöld energiát előállító üzemeket, illetve az azt használókat adókedvezményekkel ösztönöznék, amelynek forrásait, a fosszilis tüzelőanyagokra kivetett pluszadókból teremtenék elő.

Természetesen ezek a témák nem fedik le teljesen a párt teljes szakpolitikai spektrumát, hiszen szinte minden területen markáns elképzeléseket fogalmaznak meg (pl.: környezetvédelem, egészségügy, külpolitika). Azonban a fenti témák rendkívül árulkodóak a politikai habitusukat, célkitűzéseiket, stílusukat illetően. Az angol liberálisok tehát szakpolitikájuk homlokterébe nem a gazdaság helyzetének javítását helyezik, olyan társadalmi igényeket karolnak fel, amelyek kétségkívül népszerűek, ugyanakkor valamilyen

¹⁵ <http://www.wecancutcrime.com/5steps.php>

¹⁶ <http://www.libdems.org.uk/environment/issues/>

úton-módon összekapcsolhatók a liberális ideológiával. Például a rendőrség számának növelése első hallásra nem kifejezetten liberális igény, azonban, ha a rendőröket az adminisztráció, az állami túlhatalom területéről vonjuk el, akkor már illeszkedhet ebbe az ideológiába. A környezetvédelem kérdése az egyetlen olyan, ahol közös elemeket fedezhetünk fel a magyar és a brit liberálisok szakpolitikai elgondolásaikban, talán nem véletlen, hogy a friss pártelnök népszerűsége is elsősorban Fodor környezetvédelmi miniszteri tevékenységéhez kötődik, mert ez közvetlenül nem kapcsolható a korábbi népszerűtlen koalíciós gazdaságpolitikai elképzelésekhez.

Összegzés

Összességében a Liberális Demokrata Párt az angol politikai élet komoly elméleti és történelmi hagyományokkal rendelkező, egyre fontosabb szereplője. A párt számos politikai célkitűzését klasszikus liberális elvekből vezeti le, ezért erős a személyes szabadságjogok védelméhez, azok kiterjesztéséhez kapcsolódó politikai tevékenységük, amelyhez szervesen illeszkednek a kormányzati hatalom újszerű megosztásához kapcsolódó elképzeléseik. A politikai rendszer reformjának szándéka azonban elsősorban a választási rendszerből adódó sajátos helyzetükből következik, hiszen a jelenlegi feltételek mellett biztos parlamenti résztvevők ugyan, de kormányzati szerephez jutni kevés esélyük van. Korábban választási reformok ígéretéért cserébe támogatták a Blair-i, harmadikutas elképzeléseket, de keserűen csalódnuk kellett. Talán ebből is adódik, hogy a párt bátran vállalja radikális reformelképzeléseit, liberális elveit számos területen. A választási eredményeket vizsgálva világos, hogy a párt megtörte a liberális nagyváros; konzervatív vidék paradigmát, a liberálisoknak ugyanis nem Londonban, hanem a jellemzően kisvárosias délnyugati országrészben kiemelkedő a támogatottságuk. Ugyanakkor az összevetés kapcsán az is lényeges momentum, hogy az Egyesült Királyság politikai tradícióiban soha nem volt annyira mély törésvonal a népi-urbánus tengely mentén, mint idehaza. Az SZDSZ ugyanis egyértelműen urbánus pártként határozza meg magát, mind hagyományai, mind támogatottsága alapján, a magyar liberálisok fokozatosan feladták a vidék megszólításának szándékát, gyakorlatilag teljesen átengedve azt riválistaiknak. Lényeges eltérés, hogy brit párt igyekszik azt kommunikálni, hogy liberalizmusuk nem egy szűk társadalmi réteg

elképzeléseit tükrözi, megnyilvánulásaikban gyakran hivatkoznak a népre, az emberek érdekeire. Úgy vélem a brit pártnak koherens elképzelése van a liberalizmus „populárisabbá” alakításában, olyan világosan megfogalmazható politikai hívószavakat, szakpolitikai programokat próbálnak a közvélemény elé tárni, amelyek érthetőségükben, népszerűségükben felveszik a versenyt a baloldali és konzervatív hívószavakkal, ugyanakkor valamiképpen kapcsolódnak a liberális eszmeiséghez. Nem utasítják el annak populista vonásai miatt a népszavazás intézményét, sőt több dokumentumukban mint a problémák megoldásának politikai eszközére hivatkoznak rá. Egyes szakpolitikai területeken azonban elképzeléseik már-már populistának is tűnhetnek, hiszen sokszor a források biztosítása csak elnagyoltan jelenik meg.

A magyar tanulságokat keresve rengeteg különbséget állapíthatunk meg a két pártot illetően, az eltérő politikai környezetben, kultúrán át a különböző eszmei gyökerekig. Azonban az SZDSZ azzal, hogy kormányzati pozíciójából adódó kényszerei megszűntek a brit liberálisokhoz hasonlóan bátrabban nyúlhat eddig kevésbé preferált témák felé, illetve markánsabb véleményt is fogalmazhat meg minden területen. Szélesebbre nyithatja spektrumát a közvélemény felé, egy újfajta arculatot kialakítva magának. Ehhez azonban feltétlenül szükséges, hogy először elsősorban önmaguk számára is megtalálják a „liberális alternatívát”, a két nagypárt elképzelései között.

Felhasznált források:

Gabriel A. Almond – G. B. Powell: Összehasonlító politológia – Osiris, Budapest, 1999

Egedy Gergely: Nagy-Britannia története - XX.század – Aula, 1998

William Wallace: Why vote Liberal Democrat? – Penguin, 1997

Koller Inez: A devolúció folyamata az Egyesült Királyságban -
polvgy2006.ektf.hu/eloadasok/

Bayer József: A politikai gondolkodás története – Osiris, 2001

<http://www.libdems.org.uk/party/>

http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/1562339.stm

<http://politicalcompass.org/extremeright>

<http://www.egovmonitor.com/node/8746>

<http://www.libdems.org.uk/media/documents/policies/13LesbiansandGayMen.pdf>

<http://www.libdems.org.uk/media/documents/policies/22Constitution.pdf>

<http://www.libdems.org.uk/media/documents/policies/22Constitution.pdf>

[http://www.libdems.org.uk/media/documents/policies/The%20Power%20to%20beerent%20P
RINT.pdf](http://www.libdems.org.uk/media/documents/policies/The%20Power%20to%20beerent%20P
RINT.pdf)

<http://www.guardian.co.uk/politics/2008/mar/24/localgovernment.voterapathy>

<http://www.revolts.co.uk/Solidly%20against%20Labour.pdf>

<http://www.libdems.org.uk/media/documents/policies/04HigherandFurtherEducation.pdf>

<http://www.libdems.org.uk/transport/issues/>

<http://www.wecanucrcrime.com/5steps.php>